Cesta na kříž podle Matouše – Petrovo zapření

Původ materiálu
Rut Brodská
Pořadí v lekci
27

Téma

Petr se před služebnictvem na nádvoří nezná k Ježíšovi a zapírá ho. Strach ovládne jeho srdce a mysl. Odchází z nádvoří s lítostí a zklamáním.

Cíl

- Děti si uvědomí, že v Petrově chování převládl strach.
- Nejmladší děti si uvědomí, že je „přirozené a dobré“ hlásit se ke svým kamarádům. Jaké to asi bylo, když se Petr k Ježíši neznal?
- Starší děti uvažují nad tím, co může nastat, když člověka ovládne strach.
- Starší děti se zamyslí nad významy slova zapřít.

Pro učitele

Biblický text: Mt 26,69–75; pro kontext příběhu si pročtěte i o dění v Kaifášově domě (Mt 26,57–68)

Výkladové poznámky

Čas: je noc na Velký pátek.

Nejvyšší kněz Kaifáš, starší a zákoníci (kam se poděli farizeové?) se shromáždili do velekněžova domu. Tvořili tzv. **synedrium** (nejvyšší židovská rada). Není jasné, zda se jednalo o regulérní soudní proces nebo jen předběžný výslech. Byli tedy přítomni soudci, svědkové a obžalovaný (bez obhajoby?) a byl vynesen rozsudek.

Hledali proti **Ježíšovi křivého svědectví** — rada je o Ježíšově vině předem přesvědčená, ale chce ji důkazy doložit.

Konečně se najdou dva svědkové, kteří se shodnou na svědectví (o chrámu). „Ale jejich svědectví je k tomu, aby byl Ježíš odsouzen, nedostačující. Ježíš však, zdá se, nemá potřebu sebeobhajoby, ani na výzvu velekněžovu. Byť chrám kritizoval, přesněji řečeno jeho

osazenstvo.“ (Mrázek, *Evangelium podle Matouše*, str. 454)

Druhý pokus, jak usvědčit Ježíše z rouhání, byl donutit ho, aby se nazval sám mesiášem. Vyznání o tom, kdo Ježíš je, tak vlastně nezazní ani z úst jeho vyznavačů, nýbrž padne jako obvinění a z úst nepřítelových.

Až slova o **Synu člověka** jsou ta, na která čekali a na jejichž základě mohou Ježíše odsoudit. Ježíši přivodí odsouzení, ale kvůli nim zřejmě do Jeruzaléma šel a šetřil si je pro tuto chvíli.

Paralelně s Ježíšovým procesem je Matoušem vyprávěn i příběh Petrův. Ten se s nečekanou odvahou dostal až tam, kde je Ježíš souzen. Paralela k právě probíhajícímu procesu s Ježíšem je zřetelná: tam, kde Ježíš vyznává, Petr ve stejnou dobu zapírá. Když Ježíše zapřísahá velekněz — Petr se zapřísahá sám.

Petr, jehož pozval k Ježíši jeho bratr Ondřej, se původně jmenoval Šimon. Ježíš mu však dává jméno Kéfas, Petr = skála (Mt 16,18a). Mezi učedníky je obvykle na prvním místě, má roli jakéhosi mluvčího. Jako prvnímu je mu dáno rozpoznat Ježíše jako mesiáše. V některých situacích s sebou Ježíš bere jen ty nejbližší učedníky; jsou to Petr, Jakub a Jan (např. vzkříšení dcery Jairovy, proměnění na hoře, modlitba v Getsemane).

Ale Petrovi se nevyhýbají ani pády a selhání, někdy nechápe, co Ježíš říká nebo co je dobré. Tak např. zrazuje Ježíše od cesty utrpení. Ježíš ho v tu chvíli nazve satanem — někým, kdo ho uvádí na špatnou cestu (Mt 16,20–23).

Dle jiných evangelií se dozvídáme, že spolu s Janem jsou u prázdného hrobu první. Jan je tam dřív, ale Šimon Petr jako první vstupuje do hrobu (J 20,1–10).

Po vzkříšení se Ježíš s Petrem setká a posílá ho: „Pas mé beránky“ (J 21,15–23). Po Ježíšově nanebevstoupení je Petr hlavní postavou vznikající křesťanské církve (Sk 1,12–26).

To, že Petr **zapře**, předznamenal už Ježíš (Mt 26,34). Zapřít v tomto příběhu znamená odpadnout, nepřiznat se, popřít svůj svazek s Ježíšem.

Kohout je symbolem rozednění; odkazuje na začátek nového dne. Je symbolem rozbřesku nového času a budoucnosti, ke které vyzývá.

Lítost nad svým činem a touha po milosti je to, k čemu Petra jeho čin dovede. A nikdo ho už při odchodu z nádvoří nezdržuje.

Úskalí

Petr byl člověk, který se dostal do úzkých a přemohl ho strach. Jistě měl Ježíše rád, ale pro tu chvíli na nádvoří v něm strach zvítězil. Víme, že to s Petrem nakonec dopadne jinak. Nemějme Petra za nespolehlivého a pořád selhávajícího; při odchodu z nádvoří odchází člověk smutný, litující a prosící o odpuštění.

Odkazy

Souček, Josef Bohumil: *Utrpení Páně podle evangelií.* Praha: Kalich, 1983

Vries, Tinie de: *Tím vše začíná.* Amsterdam: Nederlandsche Zondagsschool Vereeniging, 1989; str. 179

Linden, Nico ter: Král na oslu. Eman: Benešov, 2011; str. 195

Mrázek, Jiří: Evangelium podle Matouše. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011

Dauvillier, Loic-Lizano — Marc-Salsedo, Greg: *Dítě s hvězdičkou.* Praha: Albatros, 2012

Dowley, Tim: *Školní biblický atlas.* Praha: Česká biblická společnost, 1994; str. 22

Brossier, François — Monneron, Danielle: *Moje první obrázková bible. Díl 2, Nový zákon.* Praha: Portál, 1991

Vries, Anne de: *Anne de Vries vypráví dětem.* Praha: Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989

Pro děti

Předškoláci

Motivační úvod: ANO / NE

Jde o to, aby si děti na pozadí této hry uvědomily Petrův čin. Co to udělal, když řekl o Ježíši, že ho nezná a přitom to nebyla pravda. Při hře by mělo jít též o posun významu slova „znát“. Rozdíl je mezi tím, když někoho znám, vídám ve filmu, v televizi a časopisu, anebo když s ním bydlím, chodím do třídy nebo do kostela.

Ukazujte dětem obrázky kreslených postaviček nebo fotografie lidí. Při každé z nich se jich ptejte, zda ji/ho znají.

Začněte těmi nejméně známými, pak známějšími až dojdete k těm, co sedí třeba hned vedle nich.

Kdyby se vás někdo zeptal, zda znáte „toho, co sedí vedle“, co byste odpověděli?

Pak můžete dětem stručně převyprávět Petrův příběh s pomocí např. dětských obrázkových biblí (*Moje první obrázková bible*, str. 144–145; *Anne de Vries vypráví dětem*, str. 189 — viz *Odkazy*).

Vyprávění Petrova příběhu můžete začít tím, že kolem Ježíše byli učedníci, kteří ho doprovázeli, všude s ním chodili, společně jedli, nocovali… a on je měl za nejbližší a i oni jeho.

Po vyprávění nakreslete dětem na papír kohouta, jako předlohu můžete použít obrázek z knížky *Tím vše začíná*, str. 182 (viz *Odkazy*). Nechte děti kohouta vymalovat veselými barvami a pomozte jim ho vystřihnout. Popřípadě následně nalepit na špejli.

Pomůcky: Omalovánka kohouta, barvy, příp. barevné papíry nebo barvy na sklo.

Mladší školní děti

Bylo před Velikonocemi. Večer před Velkým pátkem zatkli Ježíše a odvedli ho do domu nejvyššího kněze. Kaifáš se jmenoval. Petr jako jediný z učedníků Ježíše sledoval, šel potají za ním, aby viděl, kam Ježíše odvedli a co s ním dělají.

Před domem byl obrovský dvůr. Uprostřed plál oheň, kolem kterého se zahřívali před chladem různí lidé, zejména služebnictvo domu.

Když Ježíše odvedli do domu, Petr se připojil k lidem kolem ohně. Možná mu byla zima. Možná chtěl vidět, až Ježíše propustí a co s ním bude, možná chtěl vyslechnout, co se mezi služebnictvem povídá.

Tu najednou vyšla jedna služka z domu a všimla si Petra a povídá mu: „Poslyš, ty jsi jeden z těch učedníků, co chodili s Ježíšem?“

A Petr se zalekl. Možná si myslel, že si ho nikdo nevšimne. Možná takovou otázku nečekal.

Petr odpověděl: „Nevím, o čem to mluvíš.“

Dělal, že jí nerozumí. Asi měl veliký strach, co by následovalo, kdyby řekl, že Ježíše zná.

A tak se raději rychle zvedl, že odejde, a když vycházel z brány, všimla si ho jiná služka a řekla ostatním: „Ty přece patříš mezi Ježíšovy učedníky.“

A Petr se znovu ohradil a řekl, že žádného Ježíše nezná.

Tu k němu přistoupili i ostatní a podívali se mu do tváře a řekli: „Lžeš, patříš k němu, vždyť mluvíš stejným nářečím jako on, pocházíš z Galileje.“

Tu Petr znovu zopakoval, že žádného Ježíše nezná a utíkal z velekněžova dvora pryč.

V tu chvíli zakokrhal první ranní kohout. Rozednívalo se a začínal nový den. Pojednou si Petr vzpomněl na to, co mu Ježíš předtím večer řekl:

„Petře, i ty mě opustíš. Než začne kokrhat kohout, zapřeš mě třikrát…“

Tehdy Petra přepadla lítost a dal se do pláče.

Aktivita

Příběh vybízí k dramatickému ztvárnění. Ke scéně výslechu Petra u ohně připojte i výslech Ježíšův v domě velekněžově (viz v. 57–68).

Současně v jednu chvíli se něco děje uvnitř a něco se děje venku na nádvoří. Uvnitř domu je hodně svědků, kteří křivě svědčí a jsou proti Ježíši; venku je jeden, který je pro Ježíše, a zapře.

Pro scénu v domě vyberte nějaký odlehlejší kout v místnosti. Dvě z dětí ztvární Kaifáše a Ježíše, ostatní mohou být staršími a zákoníky.

Na pozadí výslechu Petra je slyšet hlasitý zvučný hlas Kaifášův, jak se Ježíše pořád dokola nervózně ptá: „Tak jsi Mesiáš?“

Ostatní křičí: „Je hoden smrti!“

Starší školní děti

Koncepce programu je taková, že chce přiblížit význam slova zapřít, který nemusí apriori být negativní, ale může znamenat i statečný čin.

Znáte příběh Anne Frank?

Anna se narodila v Německu. Ale protože byla Židovka, tak když bylo Anně asi deset, uprchla její rodina před nacisty do Amsterdamu. Jenomže záhy se i Nizozemí ocitlo pod diktátem Hitlerovým a z jejich bezpečného pobývání se stalo opět ohrožení.

K třináctým narozeninám dostala Anna deník, který se dodnes dochoval a kde si můžeme o jejím životě podrobně přečíst. Zapsala tam též to, jak se rodina začátkem července roku 1942 ukryla v zadní části domu, kde měl Annin tatínek kancelář. S koncem července se v úkrytu schovala ještě jedna rodina. Ukrývali se tam přes dva roky.

Čtyři lidé, zaměstnanci kanceláře o nich věděli. Starali se o ně, nosili jim jídlo, nové zprávy o situaci ve městě a vývoji války, zajišťovali všechny potřeby, starali se o bezpečnost. Jmenovali se: Victor, Johan, Miep a Bep. Několikrát podstoupili podrobnou domovní prohlídku

od gestapa. Několikrát byli vyslýcháni. Museli odpovídat na otázky, jestli nevědí, kam rodina Frankových utekla a kde jsou teď. Někdy se ocitli v situaci, kdy na ně mířily samopaly a bylo jim vyhrožováno… Byli si dobře vědomi, že pokud se na to přijde, hrozí jim za skrývání Židů trest smrti.

A oni je i nadále co nejdéle zapírali, jak mohli…

Jaký význam má slovo zapřít v příběhu Anny Frankové a v příběhu učedníka Petra na nádvoří?

Co by se stalo, kdyby ochránce Anny F. ovládl strach a všechny by je vyzradili? Co by se stalo, kdyby se Petr k Ježíši přiznal?

(Nechte děti promyslet možnosti a nebojte se, že to bude znít hereticky. Jednak svými disputacemi biblický příběh o Petrovi nezměníte a za druhé tím naopak necháte jeho konturám vyniknout…

Kdyby se Petr k Ježíši přiznal: 1) nesplnilo by se, co Ježíš předpověděl. 2) nevíme, co by mu potom na nádvoří hrozilo? 3) ukázal by se jako pravý učedník, jemuž Ježíš dal oprávněně jméno skála. 4) kdyby Petra za křivou výpověď ukřižovali, koho by Ježíš poslal pást beránky (J 21,15–23)?

Přesah

- Prohlédněte si s dětmi mapu Jeruzaléma a místa, kde se odehrává velikonoční příběh.
- Petr cítí vinu, že Ježíše zapřel. Co je to lítost, pokání, přiznání, odpuštění…? Čím (např. jakými gesty) může být toto provázeno? Co dělat, když někomu ublížíme?
- Víte, co je šikana? Setkali jste se s ní někdy? Jaké to je někoho se zastat? Říct nahlas: to je můj kamarád, nechte ho být…
- Tematizujte možnost nového začátku (jako dostal Petr, když zapření litoval): znáte nějakou hru, kde se člověk musí vracet zpátky na start? Např. Cukr, káva, limonáda…když se hýbete ve chvíli, kdy máte stát bez hnutí, vracíte se na start, ale můžete ve hře pokračovat.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Pane, ty víš všecko, ty víš také, že tě mám rád. (Je to část verše z J 21, 17: Zeptal se ho potřetí: „Šimone, synu Janův, máš mne rád?“ Petr se zarmoutil nad tím, že se ho třikrát zeptal, má-li ho rád. Odpověděl mu: „Pane, ty víš všecko, ty víš také, že tě mám rád.“ Ježíš mu řekl: „Pas mé ovce!“)

Rituál

Jako píseň „matoušovského cyklu“ budeme zpívat, příp. recitovat píseň *Neskládejte v mocných naději* (SV 215).

Okénko do bohoslužeb

Z čeho všeho máte strach? Z čeho všeho může mít člověk strach? Příběh, který si dnes budete vyprávět napsal Matouš. A je o tom, že velký strach může člověka zcela ovládnout. Dá se strachu nějak zabránit nebo mu předcházet? Jak to vidí Matouš?

Nebo: Co/kdo všechno může člověka ovládat? Ovládnout nás může i strach. Můžeme ho znázornit smotanou černou látkou. Je smotaný (strach) v nás, máme ho pod kontrolou, ale může se rozmotat, nafouknout, všechno překrýt, ovládnout naše myšlenky, skrýt odvahu i víru. Překrytí látkou předvedeme.

Modlitba

Bože, prosíme tě, buď s těmi, kteří mají strach, které svírá nejistota, obava. To pak třeba nedělají pěkné věci a říkají něco ošklivého. Ubližují nejbližším i sobě. Odpusť jim. Odpusť nám, když máme někdy strach se zastat toho, kterému někdo ubližuje. Odpusť, že jsme si jistí pravdou, ale ve skutečnosti ji nemáme. Buď s námi, když nás ovládne strach, obavy a nejistota. Amen.

Odkaz na pracovní list
36 Petrovo zapření
Odkaz na píseň
Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá
Proč jen mlčíš, Pane
Byl jsi tam, když byl křižován můj Pán
Vy silní ve víře (SV382)
Hořká byla noc (SV73)
Zůstaňte a bděte se mnou
Když soumrak zháší světlo, noc se blíží
Cílová skupina
Předškolní
Mladší školní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami III (S Markem + S Matoušem a Lukášem)
Biblický odkaz (kat)

Matouš 26,69–75